

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Vabilo k seji upravnega odbora „Zaveze avstr. jugoslov. učit. društev“. — Učiteljski shod. — Šolske razmere v Istri. — Avstrijskemu učiteljstvu. — Naše kričeče razmere. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Spomini na Zagreb. — Splošna navodila v odvracjanje jetike. — Zahvala.

Učiteljski shod.

Pripravljalni odbor za sklicanje shoda kranjskega učiteljstva, v katerem so zastopniki vseh štirih deželnih učit. društev, je sklenil v seji dne 26. pret. mes., da se skliče učiteljski shod dne 8. aprila v „Mestni dom“ v Ljubljani. Začetek shodu točno ob 1/2 10. uri dopoldne. Dotične seje so se udeležili: zastopniki „Slovenskega učit. društva“: Gabršek, Furlan, Gangl; zastopniki „Slomškove zveze“: Jaklič, Slapšak, Štrukelj; zastopnice [društva učiteljic: Droll, Miklavčič, Zupančič; zastopniki nemškega deželnega in nem. kočevskega učit. društva: Schrautzer, Konechegg, Petsche in Scheschark.

Odbor je pred vsem sklenil, da se shod vrši na vsak način, zakaj skrajni čas je že, da povemo vsemu svetu na vsa usta, kaka krivica se godi kranjskemu učiteljstvu glede njegovega gmotnega položaja.

Shod bo javen in nepolitičen, torej nič drugega, nego slovesna manifestacija za krivične naše materialne razmere. Nanj so vabljeni vsi kranjski deželni poslanci in vsi člani c. kr. kranjskega deželnega šolskega sveta. Pristop k shodu pa imajo tudi vsi prijatelji učiteljstva, zlasti pa naši tovariši iz sosednih kronovin, ki bi bili slučajno takrat v Ljubljani in če se žele tudi sicer udeležiti shoda.

Shod otvori predsednik pripravljalnega odbora, g. nadučitelj Gabršek. Nato voli shod predsednika, dva namestnika in tri zapisnikarje. Po izvršitvi teh formalnosti nagovori zborovalec izvoljeni predsednik. Za njim nastopijo štirje govorniki; prvi govori g. E. Gangl, drugi g. Petsche, tretja gđ. Droll in četrti g. Slapšak. Vsi ti govori bodo zgolj stvarni in kratki. Vsebina jim bo samo gmotno stanje kranjskega učiteljstva.

Po govorih pridejo na glasovanje resolucije, ki jih bo sprejeti enoglasno in brez debate, da bo učinek popolnejši in uspeh povoljnejši.

Po vsprejetju resolucij dobe besedo tisti poslanci, ki se bodo k nji oglasili.

Za red skrbe za to določeni reditelji, oziroma rediteljice.

Sijajnosti in splošnega vtiska glavno zagotovilo pa je mnogobrojna udeležba kranjskega učiteljstva. Apelujemo torej na zavednost svo-

Shod vsega kranjskega učiteljstva bo v sredo, dne 8. t. m., ob pol 10. uri zjutraj v veliki dvorani „Mestnega doma“.

Edina točka dnevnega reda: Izboljšanje gmotnega stanja kranjskega učiteljstva.

Vsaka druga razprava in vsaka debata je izključena!

Pridite vsi v najmnogobrojnem številu!

VABILO

k

seji upravnega odbora

„Zaveze avstr. jugoslov. učit. društev“,

ki bo

dne 8. aprila t. l. ob 3. uri popoldne

v hotelu „Štrukelj“

v Ljubljani, Kolodvorske ulice.

Dnevni red:

1. Predsednik otvori sejo.
2. Poročilo tajnikovo.
3. Poročilo blagajnikovo.
4. Poročilo o „Zavezinih“ listih.
5. Določitev kraja in časa XV. glavne skupščine „Zaveze“.
6. Posamezni predlogi.

Vodstvo „Zaveze avstr. jugosl. učitelj. društev“.

Tajnik:

Drag. Česnik.

Predsednik:

L. Jelenc.

jih tovarišev in tovarišic, da se udeležijo shoda v najmnogobrojnejšem številu. Vemo sicer, da soglašajo in bo soglašalo z nami ter da bi se shoda rado udeležilo vse naše učiteljstvo. Ako pa vendar kdo ne pride v Ljubljano, bo to nov dokaz, da živi naše učiteljstvo v sedanjih dragih časih na kmetih v takih razmerah, da ne more niti enkrat v letu v Ljubljano, da tam glasno pove, da ne more v takih odnošajih in preobloženo z delom več živeti!

Prepričani pa smo, da se udeležijo shoda vsak in vsaka, komur je količkaj mogoče. Vsak si prizadevaj, da odstrani vse zapreke, vse zadržke in da pride v Ljubljano glasno in neizprosno zahtevati svojih pravic! Dne 8. aprila mora vse kranjsko učiteljstvo kot eden sam mož povzdigniti svoj glas, močan in krepak, da ne izzveni nikoli! Vse nespornosti morajo takrat stopiti v ozadje, vse nas mora zediniti klic: **Dajte nam kruha!**

Nekateri tovariši so nam izrekli željo, da bi se shod vršil po Veliki noči. Tem ni bilo mogoče ustreči. Tisti, ki so daleč od Ljubljane, naj dobe od kraj. šol. svetov terek popoldne prost, da lahko pridejo na shod. Če so organisti, bodo v četrtek že lahko pravočasno na svojih mestih.

Naša najsrčnejša želja je, da bi mogli dne 8. aprila pozdraviti v beli Ljubljani vse svoje drage tovariše in tovarišice tam izpod gorenjskih planin, tam daleč od obmejne Kolpe, tam s sivih kraških tal! Vse nas naj združi omenjenega dne ena sama želja, da si priborimo pravično, v zakonu utemeljeno materijalno stališče, prepričanje, da delamo in žrtvujemo čas in denar zase in za svoje, za povzdigo svojega ugleda in za boljše čase onim, ki pridejo za nami!

V tem znamenju zmagamo, in zato naš klic, naša prošnja: **Pridite vsi!**

Šolske razmere v Istri.

Posl. Spinčič je imel v seji drž. zbora dne 11. sušca t. l. govor, iz katerega podajamo svojim čitateljem odstavke, ki govori o šolskih razmerah v Istri. Poslanec Spinčič je govoril:

Ne bom se več mudil pri tej stvari. Pravim le še, da je v Istri samo 17.000 slovenskih in hrvaških otrok, ki ne obiskujejo nikake šole. (Čujte!) A italijanskih otrok ni morda deset, ki ne bi imeli kake šole. Taka je nevtralnost, ki bi morala biti njegovi ekscelenci gospodu ministrskemu predsedniku in vsem članom vlade znana iz omenjenih interpelacij. (Pritrjevanje).

In v zadnje čase se tudi duhovnikom ne dovoljuje več poučevanje. Na to so že prišle c. kr. šolske oblasti. Ljudje prosijo za redno ljudsko šolo. Ne dajo jim je. Ljudje imajo 150 otrok, imajo poslopje, je duhovnik na mestu, ki bi poučeval teh 150 otrok vsaj dotlej, dokler se ne zasnuje redna ljudska šola.

Ta slučaj se je dogodil, gospoda moja, glede Bresta na istrskem Krasu, v političnem okraju Koper, v jako veliki vasi, in sicer v zadnjem času.

Podati hočem le še nekoliko preciznih podatkov o šolskih razmerah v primorskih pokrajinah.

Gospoda moja! V tem Primorju obstoji le ena sama državna obrtna šola, in sicer v Trstu, in na tej je le itali-

janski jezik učni jezik. Jaz poznam sam več hrvaških in slovenskih dečkov, ki obiskujejo to šolo, ki se morajo tam v začetku mučiti z italijanskim jezikom, katerim se torej italijanski jezik naravnost usiljuje.

V vsi Istri obstoji le ena hrvaška obrtna nadaljevalna šola, dočim jih je italijanskih več. V vsem Primorju obstojita le dve navtiški šoli, obe z italijanskim učnim jezikom, nobena pa s hrvaškim, dasi se — zlasti od Kvarnerskih otokov in obrežij Kvarnera — več Hrvatov posveča službi na morju nego pa Italijanov.

Velika večina, do 75% prebivalstva Istre, pripada kmetiškiemu stanu, ali poljedelska šola za to kmetiško prebivalstvo ne obstoji še, dočim se na izvestnih zavodih v Poreču more uživati poljedelski pouk v italijanskem jeziku.

Avstrijskemu učiteljstvu.

Prejeli smo nastopni poziv, ki ga priobčujemo v izvirniku.

An die Lehrerschaft Oesterreichs!

Ermutigt durch den Erfolg des im August 1902 in Leoben abgehaltenen Kurses hat der Lehrer-Fortbildungs-Verein in Wien beschlossen, auch im Sommer 1903 in Verbindung mit der Vereinigung österreichischer Hochschuldocenten einen Lehrer-Ferial-Kurs zu veranstalten.

Zum Kursort wurde, im Einklang mit vielen in Leoben geäußerten Wünschen, Dornbirn (Vorarlberg) bestimmt. Diese Wahl empfahl sich mit Rücksicht auf die günstige Lage der Stadt, die reiche Gelegenheit bietet zu geologischen und floristischen Studien, zu Ausflügen nach dem Bodensee und nach der Schweiz und zur Besichtigung zahlreicher und interessanter Industriebetriebe. Die Gemeindevertretung von Dornbirn, die dem Unternehmen das liebenswürdigste Entgegenkommen zeigt, hat versprochen für die notwendigen Lehrräume und Lehrbehelfe, sowie für eine größere Anzahl von Freiquartieren zu sorgen. Zimmer in Wirtschaften oder in Privathäusern können für die Kursdauer auf 12 bis 24 K berechnet werden. Die tägliche Verpflegung (Frühstück, Mittag- und Nachtmahl) stellt sich auf K 1.50 bis K 2.— je nach dem Anforderungen der einzelnen Kursteilnehmer.

Die Kurse sollen abgehalten werden vom 2. bis 26. August. Auch diesmal wurde in Programm von einer Einteilung in Fachgruppen abgesehen und den Hörern freigestellt, aus den realistischen und humanistischen Fächern eine ihnen genehme Auswahl zu treffen, soweit der Stundenplan es erlaubt.

Es werden folgende Kurse abgehalten: Einführung in das Studium der Philosophie (27 St.), Volkswirtschaftslehre (27 St.), (beides für alle Teilnehmer gemeinsam). Physik (Wärmelehre) (18 St.). Einführung in die systematische Botanik (18 St.). Geschichte Europas 1312—1848 (18 St.). Deutsche Literatur in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts (18 St.).

Die Anmeldungen zu diesen Kursen müssen bis längstens 30. Juni 1903 erstattet sein. Spätere Anmeldungen könnten nicht mehr berücksichtigt werden.

Das Kurshonorar beträgt für Vereinsmitglieder, ohne Rücksicht auf die Zahl der Lehrstunden 20 K, für Nichtmitglieder 40 K, jährlicher Vereinsbeitrag 1 K. Würden die Anmeldungen die Ziffer 180 nicht erreichen, so müßte der hohen

Kosten wegen das Kurshonorar von 20 auf 24 K (resp. auf 44 K) erhöht werden.

Es wird darauf aufmerksam gemacht, das der Beitritt zum Lehrer-Fortbildungs-Verein nicht als Anmeldung zum Kurs betrachtet wird, sondern das letztere ausdrücklich erfolgen muß. Die Anmeldung ist nur gültig unter Beischluß des halben Kurshonorars (10, beziehungsweise 20 K).

Beitrittserklärungen und Anmeldungen zum Kurs sind zu richten an Herrn Ferdinand Posch, k. k. Turnlehrer, Wien, I. Christinengasse 6. Anfragen wegen Quartier etc. beantwortet Herr Lehrer Johann Hartmann in Dornbirn,

Der Obmann des Lehrer-Fortbildungs-Vereines:

Dr. Kurt Kaser

Universitäts-Dozent, Wien, VIII. Wickenburggasse 10.

Dr. Anton Lampa

Universitäts-Dozent, Wien, XVIII. Lazaristengassen 36.

Nāše kričee razmere.

Najuglednejši stan je vojaški stan. Vojak-prostak je sicer velik siromak, a častniki so imenitni gospodje, in sicer gospodje, s katerimi ni dobro zobati črešenj. Povsod uživajo velik ugled in spoštovanje, se sukajo v najodličnejših družbah, so ponosni na svoj stan in gledajo na svojo čast s pedantno natančnostjo. Milijoni, ki se porablajo za vojaštvo vsako leto, so grozna butara za davkoplačevalce; vsi se pritožujejo nad tem neznosnim bremenam, a ko pride čas za odmerjenje in pokritje stroškov v obeh naših državnih parlamentih, pade sicer tuptam kaka opomba, a končno se odobrijo v delegacijah vse vojaške zahteve, čeprav so od leta do leta večje in neznosnejše. Vse države ječijo pod bremenom militarizma, sevede pri nas ne more biti drugače kakor je drugod: žrtvuje se za oboroženi mir vse — vse. Da bi se le en del teh stroškov porabilo za ljudsko izobrazbo, za ljudsko šolo, koliko koristi bi to donášalo! Ali naša slavna vlada ima v tem oziru gluha ušesa, za vojaštvo žrtvuje vse — za ljudsko šolo pa ničesar. Čeprav je šolska izobrazba podlaga blaginji države, vojaštva in posameznega človeka, se ozira nanjo le z neko površnostjo. Ljudske šole je država prepustila posameznim deželam v milost in nemilost, ne meneč se za to, če imajo te za pokritje stroškov dovolj sredstev ali pa ne. Ona si je prisvojila vrhovno oblast nad šolstvom, za drugo ji ni nič mar. To je krivica, in sicer največja krivica v naši ustavni državi; dokler se ne reši ta zadeva na kak boljši način, zaman pričakujemo boljših časov na ljudsko šolskem polju, zaman izdatnih napredkov in uspehov, zaman tudi stanu primerne gnotnega stanja pri učiteljstvu.

Naši učenci prihajajo v vojaški stan izšolani in izobraženi iz naših šol. Siromak je, kdor nič ne zna. Pri vojaki se jako slabo godi tistim, ki niso hodili nič v šolo, ali so se zaradi nemarnosti slabo izobrazili. Človek bi mislil, da bi morali biti vojaški predstojniki hvaležni učiteljstvu za izobrazbo naših izšolanih učencev — vojakov. Źal, izkušnja nas uči, da ni tako. Dobro se še spominjamo od ministrstva za uk in bogočastje pred več leti izdanih dveh odlokov na vsa šolska vodstva. Prvi odlok je bil izdan radi avstrijske zgodovine. Nekje gori v Galiciji, kjer umira učiteljstvo gladu radi mastnih dohodkov, so se oglašali k izpitom v kadetne šole ljudje z nezadostnim znanjem iz tega predmeta. Pritožba je prišla zaradi tega na najvišje mesto, in od tukaj smo do-

bili vsi avstrijski učitelji svarilo, da se mora gojiti po ljudskih šolah z večjo marljivostjo avstrijska zgodovina. Seveda, na vojaške pritožbe se mora ozirati ter dati vsemu stradajočemu učiteljskemu stanu ukor radi nemarnega izpolnovanja stanovskih dolžnosti, za izboljšanje našega bednega stanja pa ne dobimo drugega kakor odgovor, da ni denarja.

Najbolj čudna pa je bila pred leti pritožba tega stanu radi navadnih vojakov prostakov, ki je baje izšla iz tožne Istre, in sicer iz Pulja. Pritožba se je glasila radi nezadostnega znanja iz navadnih ljudskošolskih predmetov, in da ti vojaki ne znajo imenovati niti najslavnejših generalov, pa tudi da o rodu našega presvetlega vladarja nimajo nobenega pojma. Zopet smo dobili odlok s pojasnilom, da se moramo na to bolje ozirati. V prvi vrsti, seveda, so bile prizadete šole in učiteljstvo na Primorskem. Kdo se ne bo smejal, boljše rečeno jezil? Iz tiste slavne Istre prihajajo pritožbe, kjer se skrbi za slovansko ljudsko izobrazbo kakor za lanski sneg! Tam je še blizo polovica, če ne več, analfabetov zlasti med Čiči, pa tudi med Hrvati in Slovenci jih je več kakor preveč. Za Italijane se skrbi vse drugače, oni imajo šol dovolj. Ni čuda, da prihajajo k vojakom mladiči brez najmanjše šolske izobrazbe ter da ne znajo nič o generalih in o samem presvetlem cesarju. Kje naj se pa vsega tega nauče, ako še nobene šole nikoli niso videli? Slavna vlada naj bi rajša trdo prišla deželni šolski svet istrski, ki Slovanom vse druge šole usiljuje, le slovanske nobene. Ona tega ni gotovo storila, marveč je dala stradajočemu učiteljstvu moralčno zaušnico mesto kruha za trud.

Poleg vojaškega stanu uživa veliko čast tudi duhovski stan. Čast, komur gre čast. Mi učitelji spoštujemo ta stan iz ozirov na njegov velevažni poklic, in pa tudi zato, ker se bavi z odgojo šolske mladine. Vera je med narodi potrebna, brez nje bi ne bilo obstanka, zlasti med preprostim ljudstvom. Našo vero uči duhovski stan po cerkvah in šolah. Imeniten stan, pa tudi odgovora poln stan. Učiteljstvo sodeluje z duhovščino pri odgoji, v potrebi je celo sposobno poučevati verouk. Naše ljudstvo je verno, iz tega ljudstva je izšlo tudi naše učiteljstvo, in to ne more biti nič drugačno kot verno. Neveren učitelj ne sodi v šolo, ker takšen bi bil v protislovju z ljudstvom, torej tudi z v odgojo dano mu šolsko mladino in s šolskim zakonom. Nravna verska odgoja je po šolskem zakonu zaukazana, in te se mi učitelji tudi strogo držimo. Kateri učitelj bi se pa predrznil trgati vero iz src nedolžnih otročičev v vsegamogočnega Stvarnika? Še celo lahkoverni Rousseau je prišel po svojem natornem razmotrivanju do prepričanja, da naša vera ni delo človeške domišljije. Naše učiteljstvo je in ostane verno, odgojuje verno, pa tudi kot verno živi, da ni v izpotiko našemu vernemu ljudstvu. Da, ponavljati moramo ob tej priliki izrek, ki smo ga že večkrat zapisali: „Pokažite nam brezvernega učitelja med Slovenci, mi smo prvi, ki ga hočemo kamenati.“

Źal, da se je v novejšem času pojavila neka struja ljudi, ki jim je vse naše dokazovanje bob ob steno. Šolo hočejo ti ljudje iztrgati iz naših rok, rekoč, da je sedanja šola brezverska. Pišejo o nas v javnih listih sramotilno in poniževalno, ker jim nočemo upogniti svojega tilnika in jim biti vdani in ponižni sluge kakor nekdanji „Stiefelputzerji“ in mežnarji. Jezé se in bode jih jako v oči, da smo organizovani ter odbijamo vse napade zlasti potom naše „Zaveze“. Vsaka najmanjša pregreha, katero zagreši kdo izmed naših bednih sodrugov, mora priti v javnost, ter vpijejo: „Glejte, taki so naši učitelji!“ Pa tudi zavijati znajo prav mojstrski

resnico, samo da nas bolj počrnijo. Ako se pa predrzne kateri naših se zagovarjati, se potezati za sveto resnico ali pa celo trditi, da tudi v njihovih vrstah ni vse tako, kakor bi moralo biti, takrat začnejo streljati kar s topovi na nas. Ti ljudje imajo v rokah moč, to oni dobro vedo. Mnogo preprostega, pobožnega — pa tudi zlobnega ljudstva jim je slepo vdano, ker že od pamtiveka zauživajo čast, slavo in zaupanje ljudstva. Oni hočejo imeti šolo in učiteljstvo pod svojo oblastjo, trdeč, da jim to pripada. Nastala je za šolo prava vojska. Piše se o brezverski šoli in trosi se to obrekovanje med preprosto ljudstvo, da se na ta način jemlje ugled in spoštovanje učiteljstvu in šoli. Niti na najsvetejšem kraju, v cerkvi, se nam in šoli ne prizanaša. Gorje mu, kdor se postavi v bran! „Učiteljski Tovariš“, ki se je potezal za naše pravice, za šolo in bedno učiteljstvo — ta je sedaj proklet, kdor ga bere, je „ferdaman“. Učiteljstvo naprednega duha se preganja, prezira in zasramuje. Kakšno pa naj bo drugačno kot napredno? Ali naj bo hinavsko, svetohlinsko in breznačajno? Znabiti nazadnjaško, da bi ne sodelovalo za prosveto, omiko in napredek med ljudstvom, kakor oni želijo? Nikakor ne! Ono mora biti napredno, ker že stan to zahteva, pa tudi verno, značajno in neumorno delavno, in te lastnosti naj použiva od njih šolska mladina, da postane tudi narod nekdanj podoben svojim odgojiteljem. Te lastnosti pa našim nasprotnikom niso drage, zato se pa bije boj na življenje in smrt. Udarci, katerih dobivamo od te struje ljudi, niso več moralični, ampak pogubonosni. Gorje nam, šoli in narodu, ako pridejo ti do neomejene oblasti. Zgledov, kako bi se ravnalo potem z nami, imamo v naši državi in drugod. Nehote nam prihaja na misel slavni poljski pisatelj Sienkiewicz in njegovo delo „Križarji“. Hudobije, ki so jih uganjali križarji pod znakom sv. križa in naše vere so tu popisane natančno.

(Dalje.)

Dopisi.

Štajersko.

Iz Ljutomera. Zadnja štev. „Učit. Tovariša“ je prinesla klic iz Ormoža z noslovom: „Kam plovejo naši sosede v ljutomerskem okraju?“ Ker je iz vrstic jasno, kdo je tisti mlad tovariš-predlagatelj, zato blagovolite sprejeti sledeče v pojasnilo.

Vse, kar predbaciva pisec istih vrstic, se ni vršilo ne v zadnjem, pa tudi ne v enem zborovanju, ker naše društvo ne zboruje vsako četrtletje o lepem vremenu enkrat, ampak vsak mesec prvi četrtek pri vsakem vremenu. Meseca januarja sem res predlagal, naj opusti društvo naročitev političnih listov „Slov. Učitelj“ in „Učit. Tovariš“. To pa sem storil s popolnoma dobrim in vseskozi naprednim namenom, ker sem predlagal v prvi vrsti opustitev „Slov. Učitelja“, ki sploh ni glasilo učiteljev, temmanj pa naprednih. Kako pa pride napreden učitelj do tega, da bi podpiral list, ki je pravi grobokop napredni šoli in naprednemu učiteljstvu! „Učiteljskega Tovariša“ pa ima itak naročenega vsak napredni učitelj, čemu bi ga plačeval dvakrat ter še za take, ki so mu nasprotni. Političen list ima pa le tudi takrat vrednost, ako se čita spróti, ne pa vsak mesec enkrat. Jasno je, da ni bil nikakor moj namen, delovati proti „Učit. Tovarišu“.

V učit. zborovanju meseca februarja, pri katerem nisem mogel biti navzoč, je predlagal za napredek šole vnet to-

variš, da se naroči vseskozi strokoven list „Oesterreichischer Schulbote“. Omenim pa obenem, da je društvo že ves čas naročnik „Popotnikov“. Gotovo imajo le strokovni listi trajno vrednost. Naše društvo je res ud „Zaveze“, pristopilo pa je tudi ravno pri zadnjem zborovanju meseca marcija na moj predlog „Zvezi slov. štajerskih učiteljev in učiteljic.“ V kratkem času svojega bivanja v tem okraju sem se prepričal, da še ni tako zavoženo, kakor se sodi.

Kar pa se tiče našega glasila, je naročeno na njega menda malo društev — kolikor mi je znano, tudi ormoško učiteljsko društvo ni bilo do sedaj naročnik „Zavezinega“ glasila. Vsakega posameznega učitelja dolžnost je, da je naročnik „Učit. Tovariša.“

Iz lista „Naš dom“ pa črpa duševno hrano najbrž pisec istih vrstic sam, ker je tako spreten v laganju in zavijanju.

Na klic „Kam plovejo naši sosede v ljutom. okraju?“ omenim le, da je dopisniku gotovo malo mar, kam plovejo njegovi sosede; ako bi videl tudi našo ladjo se potapljati, bi menda bil on zadnji, ki bi priskočil na pomoč ter vrgel rešilno vrv vsaj enemu naprednih učiteljev. Povem pa mu lahko tudi, da še njegovih moči ne bomo tako hitro rabili, ker nas je še dovolj krepkih naprednih učiteljev, kateri imamo jasno začrtano smer, kam plovemo.

Na Stari cesti, dne 24. marcija 1903. J. Tomažič.

Opomba uredništva: Naše mnenje je, da je dolžnost tako posameznega naprednega učitelja kakor tudi naših naprednih učiteljskih društev, da čim bolj podpirajo svoje napredno glasilo, zakaj čim več gmotne podpore ima katerikoli list, tem lepše se razvija in tem lažje izvršujejo svojo nalogo. Tako je tudi z našim listom. Kako je bilo z gorenjim slučajem ustrezno našim klerikalnim prijateljem, je že razvidno iz tega, da je „Slovenec“ z veseljem objavil vest, da je „Ljutomersko učit. društvo“ opustilo „Učit. Tovariša.“ Take pohvale seveda ne moremo biti veseli. — Ljudje jo tolmačijo po svoje.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

„Slovenska Šolska Matica“ priredi v sredo, dne 8. aprila t. l., ob 8. uri zvečer v mali dvorani „Narodnega doma“ v Ljubljani predavanje gosp. ravnatelja Henrika Schreinerja o „formalnih stopnjah“. — Ker je postalo to vprašanje pri nas zadnji čas jako pereče, je pričakovati obile udeležbe vseh interesiranih krogov. Odbor.

„Jubilejska samopomoč“. Opozarjam one gg. člane, ki še niso poravnali letošnje letnine, oziroma za zadnji slučaj smrti (Dolinar), naj to čim prej store, da bo vse v redu, in jih ne bo treba posebej tirjati, kar je mučno in provzročča stroške. Fr. Ks. Trošt, t. č. predsednik.

Pedagoško društvo v Krškem zboruje v četrtek, dne 7. maja, ob 10. uri dopoldne v Št. Jerneju po sledečem dnevnem redu: 1. hospitacija, 2. poročilo o društvenem delovanju, 3. pregled letnega računa, 4. volitev treh pregledovalcev računa, 5. volitev novega odbora, 6. predlogi. K obilni udeležbi vabi odbor.

Kamniško učiteljsko društvo ima svoj občni zbor dne 16. aprila t. l. ob 9. uri dopoldne v moravški šoli.

Poleg običajnih točk je na dnevnem redu tudi hospitacija pri začetnikih: „Številjenje (po Črnivcu) in napisovanje“, ter poročilo g. nadučitelja Tomana: „Učni načrti“ v pripravljalnem odboru za deželno konferencijo.

Oglasila za skupno vožnjo iz Domžal v Moravče in nazaj sprejema najkasneje do 14. aprila nadučitelj v Ihanu.

Vend. Šadar, t. č. tajnik.

Ljubljansko učiteljsko društvo ima svoj redni občni zbor v sredo, dne 1. aprila, ob 8. uri zvečer v gostilniških prostorih g. Bahovca v Sodniških ulicah po običajnem vzporedju. K obilni udeležitvi vabi

odbor.

„Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ ima svoj redni občni zbor dne 7. malega travna t. l. ob 6. uri zvečer v „Narodnem domu“, pritličje na desno. Dnevni red: Nagovor podpredsednikov. Poročilo tajnikovo. 3. Poročilo blagajnikovo. 4. Poročilo pregledovalcev računov. 5. Volitev odbora. 6. Volitev pregledovalcev računov. 7. Slučajnosti. — K obilni udeležbi vabi najvljudneje odbor.

Štajerska.

„Učit. društvo za celjski in laški okraj“ zboruje v nedeljo dne 5. aprila t. l. v okoliški šoli v Celju po nastopnem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve in nasveti. 3. Podavanje: „Nekaj o Celju“. 4. Iz šolske prakse.

Gg. pevci naj se zbero ob 1/4 11. uri pri pevski vaji. Pripravijo naj se na pesmi: „Moh. pesmarica II. del“ št. 3, 6, 7, 21 in 24. — Zborovanje se prične ob 11. uri.

K številni udeležbi vljudno vabi

Armin Gradišnik, t. č. predsednik.

Učiteljsko društva za brežiški in sevniški okraj je zborovalo dne 7. sušca t. l. na Vidmu. Udeležba je bila vkljub skrajno neugodnemu vremenu povoljna in so prihiteli društveniki od blizu in daleč, da se odzovejo svoji stanovski dolžnosti. Vsa čast jim!

Po prijaznem pozdravu navzočih društvenikov javi predsednik, da je društvo zopet pridobil tri nove člane, pristopili so mu namreč gospodični Mazi (Artiče) in Derstvenšek (Sv. Anton) ter gospod Jamšek (Artiče).

Po prečitaniu in odobrenju zapisnika zadnjega zborovanja se reši več dopisov. Betzove patentirane šolske table se šolskim vodstvom priporočajo v nakup. Predsednik poroča nato o ustanovnem shodu „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“ v Celju dne 6. prosinca. Poročilo se vzame odobruje na znanje. Sestavil se je potem nekak splošni program za bodoče društveno delovanje ter se bo zlasti tudi petje zopet intenzivneje gojilo.

Pri točki „Iz šolske prakse“ se je vršil živahen razgovor o raznih šolstva tikajočih se vprašanjih, kakor glede enotnega postopanja pri klasifikovanju zunanje oblike, nabitranju med ljudstvom tukajšnjih okrajev nahajajočih se jezikovnih napak, o hospitovanju šolskih voditeljev v razredih i. t. d. V svojem službenem delovanju naleti učitelj večkrat na stvari, ki mu niso povsem jasne ali utegnejo zanimati druge tovariše. Take stvari treba zapisati in v društvenih zborovanjih pri gori omenjeni točki spraviti v razgovor. Tudi o najnovejših pojavih na pedagoško-didaktičnem in šolsko-političnem polju se bo v bodoče pri tej točki razpravljalo.

Tovariš Knapič je nato predaval obširno in temeljito o „Nadaljni izobrazbi učiteljevi“. Poudarjal je pred vsem važnost in potrebo temeljite vsestranske naobrazbe v obče za vsakega, zlasti pa za naš stan ter dokazoval, da sedanja splošna in strokovna izobrazba učiteljskega naraščaja ne zadostuje več potrebam časa ter da je nujno potrebno, da se naša učiteljska v smislu višje izobrazbe gojencev čim prej preosnujejo, kakor se je to drugod deloma že izvršilo. Nadalje je poročevalec obširno razpravljal o vprašanju, zakaj in kako se učitelj — bodisi novinec ali v službi osivel — sam nadalje izobrazuj in popolnuij ter o sredstvih, ki mu jih je treba v svrhu višje splošne in strokovne naobrazbe vestno in marljivo uporabljati.

Zanimivo predavanje se je vzelo z živahnim odobranjem na znanje ter izrekla poročevalcu zahvala.

Pri zadnji točki dnevnega reda se je med drugim sklenilo, da se ima prihodnje (tretje) zborovanje vršiti dne 3. velikega travna na Vidmu.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj je zborovalo dne 1. sušca t. l. ob precej dobri udeležbi v Celju. Gosp. predsednik pozdravi navzoče ter preide na dnevni red. Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in odobri s pristav-

kom, da se je dotični učitelj obvestil o sklepu našega društva glede neopravičene zahteve njegovega šefa. Odsotnost opraviči več tovarišev in to zaradi bolezni. Predsednik objavi navzočim, da je čestital tovarišu Hernalsu pismo v imenu našega društva. Štajerski učit. „Zvezi“ je poslalo naše društvo zopet 6-96 K in s tem storilo napram „Zvezi“ svojo stanovsko dolžnost. Glede novega disciplinarnega zakona prečita g. predsednik članek iz „Freie Lehrerstimmen“, iz katerega je razvidno, da se tudi izvenštajerski tovariši zanimajo in zavzemajo za toli potrebno in pravično zahtevo štajerskega učiteljstva. Tovariš Čulek stavi v povzdigo petja primeren predlog, na katerega podlagi bomo začeli dozdej zanemarjeno petje iznova gojiti. V ta namen se bo pri prihodnjem zborovanju izvolil stalen pevski odsek. Ker še naša „Spodnještajerska zveza“ nima upravnega odbora, se bo volil isti tudi pri prihodnjem zborovanju. Kot glavna točka zborovanja je bilo predavanje tovariša Zidarja iz Nove cerkve o astro-fiziki. Na podlagi neke knjige „Hrvatske Matice“ nas je vodil tovariš (seveda v duhu) po brezmerem vsemirju. Glasno odobravanje društvenikov mu je bilo jasen dokaz, da je zadel pravo struno. Prihodnje zborovanje dne 5. aprila t. l. Tajnik.

Književnost in umetnost.

„Zvonček“ ima v 4. številki to-le zanimivo in prelepo vsebino: Pregnanec. Fr. Žgur. Romanca. — Ob božjem grobu. Ivan Stukelj. Povest. — Rak. Fr. Lovšin. Pesem. — Junak. E. Gangl. Romanca s podobo. — Pomladanski večer. Samko Cvetkov. Povest. — Na gostiji. C. Golar. Pesem. — Slovanske pravljice. Nik. Vrhov. Pravljičica. — Pirhi. Samko Cvetkov. Pesem. — Vilko — ministrant. F. Palnák. Povest. — Spominski in slavnostni dan. L. Ogorek. Opis s tremi podobami. — Pripovedka o Atilovem grobu. M. P. Pripovedka. — Ko bi bilo res . . . Fr. Žgur. Pesem. — Belopeški jezeri. N. Pretko. Pesem. — Andrej Žumer. L. Ogorek. Životopis s podobo. — Jankova ljubljenska. Strninski. Povest. — Pouk in zabava. Zastavica v podobah. Fr. Rojec. — Novice. Rešitev. — Brez lista, ki prinaša vedno tako raznovrstno in izbrano vsebino, okrašeno s prelepimi in mnogimi podobami, bi pač ne smela biti nobena slovenska hiša in šola. Novi naročniki dobe še vedno vse številke II., III. in letošnjega letnika.

„Popotnik“ ima v 3. številki to vsebino. 1. V. Bežek: O formalnih in didaktičkih stopnjah in pa o razvijajočepodablajočem pouku. (Dalje.) — 2. L. Fettich-Frankheim: Kako uporabljaj učitelj posamezne predmete v vzgojilni namen. — 3. Matija Heric: Razni nazori o računanju z desetinskimi števili in z navadnimi ulomki. — 4. V. Pulko: Smodnik. (Učna slika.) — 5. Dr. Fran Ilešič: V oceno Slomškovega delovanja. — 6. Ant. Leban: Kako pospeševati redni šolski pouk. — 7. Književno poročilo. (Novosti.) — 8. Razgled. Listek. — Pedagoški paberki. — Kronika.

Vestnik.

Osebna vest. Gosp. nadučitelj Franc Bajt je bil izvoljen 12. pret. m. zastopnikom učiteljstva v e. kr. okrajni šolski svet za goriško okolico.

Pripravljalni odbor za sklicanje shoda kranjskega učiteljstva ima v četrtek, dne 2. t. m., svojo drugo sejo, kjer se bodo redigovale resolucije, ki jih dobi vsak udeleženec shoda že pred njega začetkom tiskane v roke. Te resolucije temelje na prošnji, ki jo je uložilo „Slov. učit. društvo“ deželnemu zboru kranjskemu dne 20. maja 1902., in ki jo je priobčil tudi naš list. Resolucije morajo biti sprejete brez debate in enoglasno!

Pripravljalni odbor deželne učiteljske konferencije je imel dne 23. pret. mes. svojo V. sejo. Ker je bil e. kr. deželni šolski nadzornik Fr. Hubad zadržan, je predsedoval

ces. kr. ravnatelj učiteljskiš Frančišek Levec. Rešile so se naslednje točke dnevnega reda: 1. Smoter učnega jezika (poročevalec J. Toman). 2. Slovnica na srednji in višji stopnji (poročevalec L. Jelenc). 3. Obča vodila in smoter za pouk v petju (poroč. V. Zayrl). 4. Obča vodila in smoter za pouk v pisanju (poroč. K. Česnik). 5. Obča vodila in smoter za pouk v telovadbi (poroč. Fr. Gärtner). Pred sejo so hospitirali odborniki v III. razredu ces. kr. dekliške vadnice pri pouku v slovnici. Prihodnja seja bo 24. aprila 1903.

Pomanjkanje učiteljstva na Kranjskem. Izpraznjenih služb je do zdaj nad 30, prosičev pa ni. Deželni šolski svet si pomaga s pomožnimi učitelji in upokojenimi nadučitelji, a še teh ne more dobiti dovolj! Lepa perspektiva za bodočnost!

Tovariši, ki so maturirali l. 1892., se s tem vljudno prosijo, da se zanesljivo vsi udeležijo učiteljskega shoda v Ljubljani dne 8. t. m.

O našem Andreju Žumru prinaša tudi naš zagrebški dragi kolega „Napredak“, to izborna glasilo „Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora“, v svoji zadnji številki z dne 21. pret. mes. toplo pisan nekrolog. Veseli nas, da se naši vrli hrvaški tovariši tako zvesto in sočuvstvujoče spominjajo! Gospod prof. Stjepan Basariček pač ve, da smo iz enega korena, enega čuvstva in ene misli.

Za reorganizacijo meščanskih šol je zborovala v soboto, dne 21. pret. mesca, posebna enketa na Dunaju. Udeležilo se je osem deželnih šolskih nadzornikov, en nadzornik meščanskih šol, devet ravnateljev in dve ravnateljici meščanskih šol ter več učiteljev. Naučni minister je poudarjal potrebo, da se absolutom meščanskih šol odpre več poklicev in javnih službah.

Učiteljske plače v Galiciji. Z novim letom je stopil v veljavo deželni zakon z dne 21. oktobra 1902, ki določuje učiteljstvu v Galiciji take plače: a) na ljudskih šolah: I. V mestih s svojim statutom $\frac{1}{2}$ učiteljstva po 1800 K, druga polovica pa po 1600 K. II. V drugih večjih mestih $\frac{1}{4}$ učiteljstva 1600 K, $\frac{1}{4}$ učiteljstva 1400 K in $\frac{2}{4}$ učiteljstva pa po 1200 K. III. V tretjem plačilnem razredu so manjša mesta in trgi. Tu dobiva $\frac{1}{4}$ učiteljstva 1400 K, $\frac{1}{4}$ = 1200 K in $\frac{2}{4}$ pa 1000 K. IV. V kmetijskih občinah dobiva $\frac{2}{4}$ učiteljstva v vsakem okraju 1000 K, $\frac{1}{4}$ = 900 K in $\frac{1}{4}$ pa 800 K. Začasno nastavljeni učiteljstvo ima 800 letne plače, za pomožne učitelje je pa določenih 500 K na leto.

Za varstvo mladine. Vkljub viharnim političnim zmedam se bavi ogrska vlada baš sedaj z jako važno socialno zadevo. Ministrski predsednik Szell je sklical enketo strokovnjakov, da razpravlja o vprašanju, kako bi bilo ustanoviti državna zavetišča za mladino. S hitrim razvojem mest in industrije nastaja vedno najbrezobzirnejši boj za obstoj, pri katerem se le prepogosto pušča v nemar odgoja otrok. To se posebno godi v nižjih slojih, kjer hodita oče in mati za opravi. In teh otrok — kakor sploh osirotelih — se hoče zavzeti država ter napraviti zanje času primerne državne vzgojevalnice. Ogrska je prva med civilizovanimi državami, ki se je lotila te socialne naloge. Sicer imajo skoraj vse dežele zavode za zanemarjeno mladino, takozvane korekcijske zavode, prisilne delavnice itd. A prava socialna naloga niso izboljševalnice, iste bi same ob sebi odpadle, ako bi imeli povsod zavode, ki bi v prvi mladosti sploh preprečevali s pametno vzgojo, da bi mladina ne padla. Otroška zavetišča, posebno ako bi jih ustanovljale države, kakor to stori Ogrska, pa bi ne le duševno, temveč tudi telesno rešila mnogo mladih državljanov. Saj je splošno dokazano, da baš v nižjih slojih umre največ otrok v rani mladosti zaradi nezdravih stanovanj in nedostatnega prihranjevanja. Zato pa je pričakovati, da v tem oziru tudi Avstrija ne ostane za Ogrsko.

C. kr. finančno ministrstvo je z odlokom z dne 18. novembra 1902, št. 77.150, občini in krajnemu šol. svetu na Vidmu na Štajerskem dovolilo prirediti efektivno loterijo, katere čisti donesek je namenjen v pokritje troškov za zgradbo nove ljudske šole. Loterija bo obsegala 200.000 srečk à 1 krono in 2500 dobitkov v skupni vrednosti 40.000 kron. Žrebanje se vrši dne 31. grudnia 1904.

Starost papežev. Leon XIII. je 257ti papež. Od teh 257 papežev jih je malo, ki so presegli 12 let vladanja. Papeži, ki so prekoračili 80 leto so: Gregor XIV., Gregor XII., Kalist II., Benedikt XIII., Aleksander VIII., Pij VI., Gregor VIII., Inocent X., Benedikt XIV., Pij VII., Pavel III., Kliment V., Kliment VIII. in Pij IX. Od vseh papežev je najdalje živel Pavel IV., ki je bil izvoljen v 89. letu svoje dobe in je umrl v 93. letu. Po trajanju vladanja zavzemlje Leon XIII. trinajsto mesto, a po dovršenem jubilarnem letu bo tretji tudi po dolgoti življenja, ker sta samo dva papeža prekoračila 93. leto: sv. Agaton (umrl leta 682) in Gregor IX. (umrl leta 1241.)

Raziskovanje severne in vzhodne Azije. Iz Petrburga javljajo: V ministrstvu za vnanje stvari se je zasedel ruski odbor za raziskovanje severne in vzhodne Azije v zgodovinskem, arheološkem in narodopisnem pogledu. V zmislu že prijavljenih pravil se morejo delovanja tega odbora udeležiti učenjaki brez razlike narodnosti. Predsednik in odposlanci vnanjih odborov med narodne družbe za raziskovanje severne in vzhodne Azije bodo imeli za bivanje v Petrburgu pravico, udeleževati se sej ruskega odbora.

Tovariši-abiturijenti iz l. 1903 naj se blagovolijo po učiteljskem shodu dne 8. aprila t. l. sniti, da se dogovorimo, kako praznujmo svojo desetletnico!

V Šmartnem pod Šmarno goro, 29. marca 1903.

Fran Lavtižar.

Čistnica uredništva.

„Radovednica“. I. Če je kdo kot učitelj ali učiteljica upokojen, pa sprejme kako drugo javno službo, izgubi pokojnino. Ne izgubi je pa, če stopi v kako privatno službo. II. Če se upokojena učiteljica omoži, pravijo, da izgubi pravico do pokojnine, dasi se je pripetil baš zadnje dni slučaj, da so taki učiteljici pripoznali pokojnino. Seveda je dotičnico stalo mnogo truda in potov. Ta zadnji slučaj ni v zakonu nikjer pojasnen ali definiran, zato ga zasučejo pristojne oblasti tako, kakor se jim ravno zdi. Tudi mi smo Vaših misli, da si je namreč učiteljica sama prisluzila svojo penzijo, torej da ji naj ostane v vsakem primeru, toda naša gospoda je predostokrat drugačnega mnenja nego smo mi. Ta slučaj nam zopet glasno govori, kako živa in skrajna potreba je, da dobimo že končno svojega pravnega zastopnika! Rešitev drugega Vašega vprašanja je torej odvisna od volje ali nevolje pristojne oblasti.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 304.

Kranjsko.

Na I. mestni deški ljudski šoli je popolniti mesto nadučitelja-voditelja s sistemizovanimi službenimi prejemki.

Prosilci naj svoje pravilno opremljene prošnje vlagajo predpisanim uradnim potom do 15. aprila t. l.

Pomanjkljive prošnje se ne bodo upoštevale.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 13. marca 1903.

Št. 349.

Na II. mestni deški ljudski šoli, ki se z začetkom šolskega leta 1903/4 razširi v 7razrednico, je stalno zasesti mesto učitelja.

Prosilci, v prvi vrsti iz 3. skupine za meščanske šole izprašani učitelji, naj vlagajo svoje pravilno opremljene prošnje predpisanim potom najkasneje do 27. aprila 1903 pri podpisanim c. kr. mestnem šolskem svetu.

Zakasnele ali pomanjkljive prošnje se ne bodo upoštevale.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 24. sušca 1903.

Št. 249.

Štajersko.

Na petrazredni ljudski šoli pri Sv. Miklavžu se stalno ali začasno namesti učiteljska služba z dohodki po III. krajnem razredu.

Prosilci ali prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje z izpričevalom usposobljenosti, zrelostnega izpita in domovnico opremljene, predpisanim potom do 8. aprila t. l. pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Miklavžu pri Ormožu.

Okrajni šolski svet Ormoški, dne 12. marca 1903.

Predsednik: *Underrain.*

Spomini na Zagreb.

III.

„Hrvatski školski muzej“.

Opisu šolskega muzeja naj še sledi nekaj črtic o njegovem postanku in otvoritvi njegovi.

Otvorili so „Hrvatski školski muzej“ dne 19. velikega srpana 1901., tistega dne so naši tovariši onkraj Sotle slavili tridesetletnico obstanka „Hrv. ped. književnog zbora.“

Podlaga muzeju so izložbe raznih predmetov, ki se tičejo šolstva, pouka in vzgoje. Take izložbe so prirejali v prejšnjih letih. Ob prvi občni hrv. učiteljski skupščini so razstavili mnogovrstna učila — ki jih je „Hrv. ped. knjiž. zbor“ shranil — ravnotako prilično otvoritve novega kr. moškega učiteljišča. Največ pa je pripomogla k ustanovitvi muzeja kr. dež. vlada, in sicer oddelek za bogočastje in nauk, ki je darovala za muzej prekrasno pohištvo iz hrastovine in vse razstavljene predmete, kar je bilo v Parizu na svetovni razstavi in je sedaj večinoma v že omenjeni „Pariški sobi“. Tako, kakor se je hrvaška vlada pobrigala za dobro urejeno in res krasno izložbo v Parizu in s tem vsemu svetu pokazala vrline šolstva Hrvaške in Slavonije, je storila malokatera druga vlada. V priznanje tega pa je isto tudi bilo odlikovano z „veliko nagrado“ (Grand Prix).

Idejo, ustanoviti šolski muzej, je na glavni skupščini „Hrv. ped. knjiž. zbora“ dne 18. sušca 1900 sprožil društveni predsednik Anton Cuvaj, in v seji upravnega odbora dne 10. listopada istega leta so izdelali načrt ureditve muzeja. V sodelovanje so bili pozvani vsi učitelji in prijatelji narodne prosvete.

Poslali so nato tajnika g. Jos. Kirina na Dunaj, v Gradec, v Budapešto in v Beligrad, da prouči in pregleda uredbo tamošnjih muzejev.

Naprosili so vse znamenitejše izdelovalce in zalagatelje učil Avstro-Ogrske in izven monarhije, da se udeležijo s svojimi izdelki razstave v muzeju. Mnogo predmetov pa so poslali učiteljstvo in drugi podpiratelji šolstva. Tudi „Hrv. ped. knjiž. zbor“ je dal svojo zbirko učil na razpolaganje ter je nabavil še marsikaj na lastne stroške.

Gmotno so pa podpirali podjetje mesto Zagreb (600 K), Zaveza hrv. učiteljskih društev (1250 K), Hrv. ped. knjiž.

zbor (1297 K), razne občine, zavodi, korporacije, posamezni rodoljubi in zlasti učiteljstvo. Učiteljska društva so prirejala po vsi domovini koncerte, veselice i. t. d. v korist muzeju.

Največ je pa žrtvovala za muzej deželna vlada. Ne le, da je dala vse v Parizu razstavljene predmete in pohištvo, ampak tudi gmotno je jako podpirala to velevažno podjetje in je osigurala muzeju stalne letne podpore 1000 K.

Na dan slovesne otvoritve se je zbrala v prostorih muzeja ne le velika množica učiteljstva od blizu in daleč, temveč tudi vlada, razna književna društva i. t. d. bila so zastopana, manjkalo pa seveda ni za prosveto naroda vnetih rodoljubov in dičnih dam.

Ne bom dneva otvoritve opisoval, zakaj o istem je svojedobno itak poročal „Učiteljski Tovariš.“

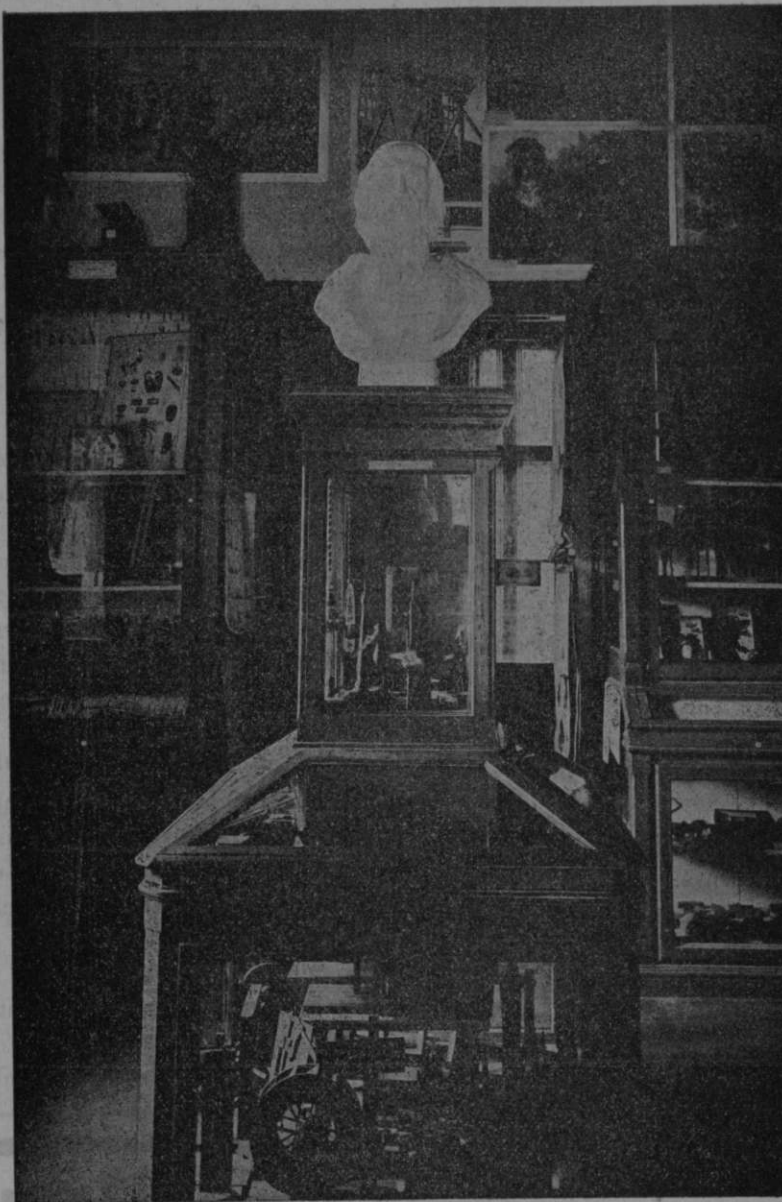
Šolski muzej je brezplačno odprt vsako nedeljo in četrtek od 10—12 ure dopoldne; tuji učitelji si lahko ogledajo zavod vsako dobo, ako se javijo čuvaju muzeja g. Jos. Medvedu, učitelju deželne gluhonemnice v Ilici št. 83.

Uprava muzeja posreduje tudi pri nabavi učil. Na ta način dobivajo posamezne šole uporabna in najboljša učila in to po nižji ceni kakor pri trgovcih.

Kdor se zanima še bolj za muzej, naj si naroči imenik, v katerem so vsi razstavljeni predmeti natančno navedeni in so vse sobe muzeja predočene po slikah.

Želeti bi bilo, da bi se tudi naš šolski muzej razvijal v isti meri kakor hrvaški.

Tebi pa, dragi tovariš in cenjena tovarišica, ne bo žal, ako prilično poletiš v Zagreb in žrtvuješ nekaj novcev ter si ogledaš to zrcalo šolstva Hrvaške in Slavonije. (Dalje.)

Hrv. školski muzej v Zagrebu. Soba št. III.

Splošna navodila v odvracanje jetike.

(Dalje.)

Pljuvanje na tla je manj škodljivo na prostih cestah in prostorih, ker tuberkelni bacili na prostem kmalu poginejo vsled vpliva solčne svetlobe in vsušenja. Tembolj pogubonosno pa je v zaprtih, obljudenih in močno obiskanih prostorih.

Zato je nujno potrebno, da se odpravi ta slaba navada potom odgoje ljudstva toliko z uporabo vpliva vseh omikancev

v javnem družbenem življenju, kolikor s podučevanjem ljudstva, posebno pa mladine v vseh šolah in odgojilnicah, kakor tudi s tem, da se ista prisili, da opusti označeno grdo navado.

Tam, kjer pristojna državnim ali samoupravnim oblastvom, javnim društvom in podjetjem neposreden vpliv na ljudstvo, da se omenjena napaka (preprečiti po neposrednih brezpogojnih prepovedih pljuvanja. Take prepovedi naj se glede javnih zbirališč, kakor na pr. crkev, gledališč, muzejev, gostilnic, plesišč in zabavišč itd. potem glede zavodov in podjetij, ki so pod nadzorstvom in vplivom omenjenih oblastev in društev, kakor na pr. pisarne, šole, telovadnice, igrališča, bolnišnice, zdravilišča, norišnice, hiralnice, sirotišnice, siromašnice, zavetišča za otroke itd. potem glede obrtniških delavnic, posebno tovarniških dvoran, nadalje v vojašnicah, prenočiščih, oskrbovališčih, jetnišnicah in prisilnih delavnicah itd., slednjič glede javnih sredstev prevažanja oseb in sem spadajočih prostorov, kakor n. pr. čakalnic na železničnih postajah, osebnih vozov v vlakih, prostorov za potnike na parnikih, glede električnih in konjskih železnic, poštnih vozov, omnibusov, najetih vozov itd. in svojo sankcijo (ustanovitev) kazni zamorejo najti v cesarskem ukazu z dne 20. aprila 1854, drž. zak. št. 96, v ukazu z dne 30. septembra 1857, drž. zak. št. 198, v občinskem, obrtnem, železničnem obratnem redu, v navodilu za kazenske sodnije itd. ali v drugih posebnih redovnih predpisih.

Ob enem se bo pa moralo skrbeti za to, da so z varovanjem potrebnih ozirav na spodobnost v porabo občinstva v teh prostorih pripravljene gotove in primerne posode kot pljuvalniki, napolnjene do polovice z mokro razkuževalno tvarino ali razkuževalno tekočino, nastavljene najbolj priročno v visokosti 0,9 metra in opremljene s primernim nadpisom.

Razume se, da se mora točno skrbeti za to, da se vsebina teh posod redno po razkuženju odstrani na neškodljiv način, eventualno sežge s šoto (Torfmull) ali žaganjem zmešana in da se posode same očistijo s kropom ali s karbolovo (3 odst. vodena razstopina) ali Lysitolo ali Lysolovo (2 odst. raztopina) vodo.

Kjerkoli zadene zdravnik glede izvrševanja neobhodno potrebnih naredeb v zabranitev razširjanja jetike ob nepremagljive napotke, dolžan je poklicati na pomoč krajno, eventualno državno zdravstveno oblastvo.

Posebno pa je dolžan naznaniti obstanek jetike v kaki družini ali kjer stanuje več ljudi skupaj:

- a) v slučaji smrti kakega jetičnega bolnika,
- b) ob menjavi stanovanja ali prebivališča jetičnega.

Naznaniti smrt je dolžan tudi mrtvaški oglednik.

Dolžnost zdravnikov poročati o nastopu jetike v posebnih razmerah, določi se v posebnem delu.

b) Posebne. Ta splošna navodila, katerih uveljavljanje se mora kot posebna dolžnost naložiti vsem zdravnikom v izvrševanju njihove privatne prakse, morajo se v posebnih razmerah pojasniti bolj nadrobno in natančneje; to posebno glede bolnišnic in oskrbovalnic vsake vrste, bodisi javnih, bodisi zasebnih.

1. V bolnišnicah.

V bolnišnicah, norišnicah, porodnišnicah, najdenišnicah in siromašnicah, hiralnicah itd., kjer bivajo postrežbe potrebni

v večjem številu vkupaj, treba je z največjo pozornostjo gledati na to, da se jetičnim bolnikom posebej streže v svetlih zračnih prostorih, koje je čistiti posebno pridno, in snažiti brez prahu, da je takim bolnikom v postrežbo pridruženo oboje dobro izurjeno, da se razkužijo vse okužene reči za rabo ter da se tuberkulozni izmečki store neškodljivi.

Vsi bolniki in varovanci naj se odgojujejo k zatajevanju samega sebe, posebno glede neškodljivega odstranjenja izmečkov v pljuvalnike, ki jih mora biti dosti na razpolago.

Gledati je na to, da se vse naredbe, ki pomagajo za braniti razširjanje jetike, v vseh bolnišnicah in oskrbovalnicah izvršujejo na vzgleden način tako, da se bolniki do cela nauče, kako da se je jim obnašati, da postane na ta način zdravljenje jetike v bolnišnicah nekak vzor, po katerem naj se ravna umno zasebno zdravljenje bolnikov.

2. V zdraviliščih in letoviščih.

Prav tako se morajo te splošne določbe glede zdravilišč in letovišč, kot zbirališč zdravljenja in počitka potrebnih, posebno poostri in razširiti, vzasti glede takih krajev, v katere zahajajo jetični, da bi se zopet vzdravili ali zboljšali si zdravje.

Posebno je brezpogojno potrebno, da se objavijo z zdraviliškim redom ali v posebnih razglasih vse one zdravstvene naredbe, po katerih se morajo ravnati toliko bolniki sami, kolikor njih spremstvo, kakor tudi njih hišni gospodarji i gostilničarji v svrhu, da se preprečijo okužbe. Oskrbištva in občine zdravilišč imajo ukreniti vse, kar je potrebno za nadzorovanje in snaženje prebivališč jetičnih gostov in za natančno opravljanje razkuževalne službe.

V zdraviliščih, v katerih se rabijo sirovo mleko ali mlečni izdelki kot zdravila, mora pristojna oblastvo odrediti strogo nadzorovanje te povžitnine same in krajev, od koder prihajajo, da se jetične živali ne porablajo za dobavo mleka.

3. V skupnih stanovanjih vsake vrste.

Tudi v skupnih stanovanjih in oskrbovalnicah vsake vrste, v katerih živi večje število oseb v skupnem gospodinstvu, kakor v hiralnicah, zavetiščih, prenočiščih, prisilnih delavnicah, kaznilnicah in jetnišnicah itd., posebno pa v zavodih in odgojiščih za mlajše osebe, potem v duhovnih in posvetnih družbah itd. se bodo morale navedene splošne določbe razmeram primerno izvesti. Zlasti pa se ne smejo v otročjih zavetiščih in odgojiščih nikdar pripuščati v postrežbo otrok jetične ali radi jetike sumljive osebe. (Dalje.)

Zahvala.

Slavna „Posojilnica“ v Mariboru je blagovolila darovati „Slovenski Šolski Matici“ znesek 50 K v društvene namene. Za to veledušno darilo se usoja podpisani odbor v društvenem imenu izrekati slavni „Posojilnici“ najsrčnejšo zahvalo. Naj bi se našlo obilo posnemalcev.

Odbor „Slovenske Šolske Maticе“

v Ljubljani, dne 22. marca 1903.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{3}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.